

УДК 351.75+343.34

А. В. КОМЗЮК,*ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ;**ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2615-103X>***ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ ДО СПІВПРАЦІ
З ПОЛІЦІЄЮ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ**

Проаналізовано взаємодію Національної поліції України з громадськими об'єднаннями у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Визначено проблеми залучення до співпраці громадян та перспективи залучення громадян та їх об'єднань до співпраці з поліцією.

Ключові слова: Національна поліція, громадські об'єднання, публічна безпека, взаємодія, правопорушення.

Komziuk, A.V. (2017), "Perspectives of involving citizens and their associations into cooperation with the police in the field of public safety and order" ["Perspektyvy zaluchennia hromadian ta yikh obiednan do spivpratsi z politsiieiu u sferi zabezpechennia publichnoi bezpeky i poriadku"], *Pravo i Bezpeka*, No. 3, pp. 71–74.

Постановка проблеми. З формуванням Національної поліції України на нових засадах постала необхідність перегляду багатьох звичних для колишньої міліції завдань, функцій, методів та принципів діяльності. У законі України «Про Національну поліцію» [1] визначено, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Участь громадян та їх об'єднань у здійсненні поліцейських функцій не є чимось новим, така участь формально підтримувалась і раніше. Взаємодія громадських об'єднань з органами внутрішніх справ розглядалась як передбачена законами та підзаконними актами, узгоджена за своїми цілями, завданнями діяльність цих суб'єктів щодо запобігання правопорушенням, спрямована на недопущення виникнення причин та умов правопорушень, їх профілактику, налагодження

зв'язків з населенням і громадськістю, розробку спільних заходів щодо профілактики правопорушень у країні з найменшими витратами сил, засобів і часу [2]. Проте в наш час зазначену співпрацю необхідно звільнити від залишків формалізму, тобто вона має здійснюватись реально з метою забезпечення реальних потреб людей. Тому актуальним є дослідження сутності такої взаємодії, її правових засад та форм здійснення, проблем залучення до співпраці якнайширшого кола громадян.

Стан дослідження. Питання взаємодії громадян та їх об'єднань з органами поліції (міліції) у різних сферах, в тому числі у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, аналізували у своїх працях О. М. Бандурка, Д. С. Каблов, У. В. Рамазанов, А. Й. Рогожин, О. М. Музичук, проте проблема залучення громадян до співпраці з поліцією в зазначеній сфері залишається актуальною і потребує подальших досліджень.

Отож завданням цієї статті є визначення перспектив залучення громадян та їх об'єднань до співпраці з поліцією у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, а також формулювання відповідних пропозицій із цих питань.

Виклад основного матеріалу. Варто зазначити, що співпраця поліції з громадськими об'єднаннями має ґрунтуватися виключно на добровільних, рівноправних засадах, здійснюватися на визначеній території та у часі, задля досягнення мети, що цікавить як правоохоронні органи, так і громадськість.

Головними ознаками, що характеризують зазначену взаємодію, є обмін інформацією, зв'язки, які ґрунтуються на принципах законності, співробітництва, гуманізму, добровільності та надання допомоги один одному.

Слушною є думка, що прагнення населення більш активно й безпосередньо брати участь у сприянні правоохоронним органам проявляється через громадські об'єднання, які створюються передусім за спільністю інтересів (наприклад, з метою охорони під'їздів житлових будинків, дачних територій, присадибних ділянок, садівницьких товариств, охорони громадського порядку в невеликих населених пунктах) [3, с. 483]. У той же час проблема залучення громадян до співпраці з правоохоронними органами, в тому числі з поліцією, залишається актуальною.

Поняття «громадське об'єднання» офіційно визначено в законі України «Про громадські об'єднання» [4] як добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Таку діяльність може здійснювати об'єднання зі статусом юридичної особи або без такого статусу. Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку.

Згаданий Закон передбачає принципи утворення і діяльності громадських об'єднань: добровільність; самоврядність; вільний вибір території діяльності; рівність перед законом; відсутність майнового інтересу їх членів (учасників); прозорість, відкритість і публічність.

Одним із ключових у цьому переліку є принцип добровільності, який означає, що ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке громадське об'єднання. Належність чи неналежність особи до громадського об'єднання не може бути підставою для обмеження прав і свобод особи або для надання їй органами державної влади, іншими державними органа-

ми, органами місцевого самоврядування будь-яких пільг і переваг.

Кожна особа має право добровільно у будь-який час припинити членство (участь) у громадському об'єднанні шляхом подання заяви до відповідних статутних органів громадського об'єднання. Членство припиняється з дня подання такої заяви та не потребує додаткових рішень. З того самого дня припиняється перебування члена громадського об'єднання на будь-яких виборних посадах у такому об'єднанні.

Громадські об'єднання правоохоронної спрямованості створюються та діють на основі добровільного об'єднання громадян з кінцевою метою – задоволення своїх потреб. Водночас такі громадяни «працюють» на задоволення публічного інтересу щодо забезпечення публічної безпеки і порядку. При вирішенні поставлених перед ними завдань вони частіш за все використовують методи неправового характеру (організаційні). Доречно вказати також на те, що публічні об'єднання вільні перед вибором спеціалізації, форм та засобів такої діяльності, звичайно, не заборонених законом.

Національна поліція працює над створенням сприятливого правового клімату для забезпечення успішної реалізації реформаторського курсу щодо трансформації суспільного устрою. Одним із найважливіших завдань реформування є розвиток партнерських відносин між поліцією та населенням на засадах довіри, прозорості, взаєморозуміння і взаємодопомоги у протидії правопорушенням.

Як зазначається в літературі, заходи, спрямовані на боротьбу з правопорушеннями, не приведуть до кардинального поліпшення ситуації доти, доки зусилля правоохоронних структур, зокрема поліції, не отримають широкої підтримки з боку населення. У більшості розвинутих країн світу наголос у поліцейській діяльності робиться на запобіганні порушенням саме за допомогою громадян та публічних об'єднань правоохоронної спрямованості [3, с. 31].

Отже, проблема взаємовідносин населення з поліцією є дуже важливою як у теоретичному, та і в практичному плані. Як свідчить вітчизняний і зарубіжний досвід, охорона громадської безпеки, забезпечення прав і свобод громадянина, боротьба з правопорушеннями не можуть вестись ефективно без підтримки з боку населення. У загальнотеоретичному плані актуальність проблеми полягає ще й в тому, що реалізація завдання щодо побудови громадянського суспільства і правової держави в Україні змінює і ставлення різних верств населення до діяльності державних інституцій. Громадськість підвищує вимоги до цих інституцій, правоохоронна сфера

стає більш прозорою для засобів масової інформації, громадських правозахисних організацій та пересічних громадян. Поліція як державний орган має стати важливим інструментом громадянського суспільства, а не частиною закритої тоталітарної системи [5, с. 3–4].

У сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, як визначено в законі України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» [6], учасники громадських об'єднань надають допомогу органам Національної поліції у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, запобіганні адміністративним проступкам та іншим правопорушенням; інформують органи поліції про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань; сприяють правоохоронним органам у виявленні і розкритті правопорушень, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, громадян від злочинних посягань; беруть участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх.

Важливою проблемою, що стосується активізації взаємодії населення з поліцією, є рівень довіри. Довіра передбачає згоду учасника взаємодії співпрацювати з іншою стороною, яка базується на припущенні, що партнер буде діяти в ситуації зі сподіванням на взаємну підтримку і допомогу. На жаль, рівень такої довіри в наш час не можна визнати достатнім, що вкрай негативно впливає на широке залучення громадян та їх об'єднань до співпраці з поліцією у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. Це, у свою чергу, знижує ефективність правоохоронної діяльності останньої, адже загальновідомо, що рівень публічної безпеки безпосередньо залежить від якості, результативності та ефективності взаємодії населення і державних установ, зокрема з органами правопорядку. Рівень же партнерської взаємодії за-

лежить від багатьох факторів: професіоналізму працівників поліції, рівня їх етичної культури, рівня мотивації до співробітництва, стилю управління процесом взаємодії, правової культури громадян тощо [5, с. 15].

Викладене дає підстави для **висновку**, що низький рівень довіри пересічних громадян до органів правопорядку, зокрема поліції, негативно впливає на залучення населення до забезпечення публічного порядку та спокою в цілому.

На сьогодні, судячи з матеріалів ЗМІ, масових інформаційних каналів зв'язку, можна стверджувати, що органи Національної поліції вживають все більше заходів для активізації участі громадян у виконанні правоохоронних функцій. Вони діють у напрямку розвитку партнерських відносин з населенням, запровадження максимального використання ефективних форм і методів взаємодії для викоренення протиправних явищ у суспільстві, формування шанобливого ставлення населення до поліції, формування у громадян відчуття причетності до забезпечення правового порядку тощо.

На завершення варто наголосити на необхідності, з метою ширшого залучення громадян та їх об'єднань до співпраці з поліцією у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, підвищити пропагандистську роль ЗМІ, створених у системі МВС України. У них варто запровадити спеціальні рубрики з відповідними назвами, наприклад: «Партнерство поліції та населення», «Участь громадян в охороні правопорядку», «На підтримку громадським об'єднанням з охорони громадського порядку» тощо. У матеріалах подібних рубрик можна буде інформувати як підрозділи поліції, так і громадян про стан та форми взаємодії, конкретні результати співпраці, насамперед про позитивний досвід співробітництва населення з правоохоронцями, правові проблеми діяльності зазначених об'єднань, надавати пропозиції щодо розвитку зазначеної взаємодії тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Рамазанова У. В. Щодо поняття взаємодії громадських організацій з органами внутрішніх справ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 3, т. 2. С. 66–70.
3. Адміністративне право України : підруч. для юрид. вузів / за ред. Ю. П. Битяка, В. В. Богущького. Харків : Право, 2000. 520 с.
4. Про громадські об'єднання : закон України від 22.03.2012. № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.
5. Бандурка О. М., Соболев В. О., Московец В. І. Партнерські взаємовідносини між населенням та міліцією : підручник. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 352 с.
6. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : закон України від 22.06.2000 № 1835-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14> (дата звернення 10.11.2017).

Надійшла до редколегії 16.11.2017

**КОМЗИУК А. В. ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ГРАЖДАН
И ИХ ОБЪЕДИНЕНИЙ К СОТРУДНИЧЕСТВУ С ПОЛИЦИЕЙ В СФЕРЕ
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПУБЛИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ПОРЯДКА**

Проанализировано взаимодействие Национальной полиции Украины с общественными объединениями в сфере обеспечения общественной безопасности и порядка. Определены проблемы привлечения к сотрудничеству граждан и перспективы привлечения граждан и их объединений к сотрудничеству с полицией.

Ключевые слова: Национальная полиция, общественные объединения, публичная безопасность, взаимодействие, правонарушения.

**KOMZIUK A. V. PERSPECTIVES OF INVOLVING CITIZENS AND THEIR
ASSOCIATIONS INTO COOPERATION WITH THE POLICE IN THE FIELD
OF PUBLIC SAFETY AND ORDER**

In order to determine the perspectives of involving citizens and their associations in cooperation with the police in the field of ensuring public safety and order, as well as formulating appropriate propositions on these issues, the author has analyzed the interaction of the National Police of Ukraine with public associations in the field of public safety and order. The essence of such interaction, its legal principles and forms of implementation, as well as the main features and principles characterizing this interaction has been studied. The problems of attracting the widest range of citizens and their associations to cooperation with the police have been determined.

The necessity to increase the propaganda role of the mass media created in the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine has been indicated. Propositions of implementing special sections with corresponding names, such as "Police and population partnership", "Participation of citizens in keeping public order", "In support of public associations for the protection of public order", etc. into these mass media have been provided.

The urgency of the article is also that the realization of the task of building civil society and the rule of law in Ukraine also changes the attitude of different sections of the population towards the activities of state institutions; the law-enforcement sphere becomes more transparent for the mass media, public human rights organizations and ordinary citizens.

Keywords: National Police, public associations, public safety, interaction, offenses.
